

**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
w roku szkolnym 2013/2014**

**RAMOWY PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU POLONISTYCZNEGO DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW**

I CELE KONKURSU

1. Poszerzanie horyzontów wiedzy uczniów gimnazjum w zakresie polonistyki i dziedzin pokrewnych, niezbędnych do dojrzałej analizy i interpretacji tekstów kultury.
2. Podnoszenie poziomu świadomości językowej i rozwijanie umiejętności uważnej i kompetentnej lektury oraz sprawnego posługiwania się językiem w wypowiedzi pisemnej.
3. Pogłębianie umiejętności samodzielnego i dojrzałego odbioru różnych tekstów kultury, w tym również tekstów kultury popularnej.
4. Pobudzanie w uczestnikach kreatywnego myślenia opartego na uzasadnionych przesłankach interpretacyjnych.
5. Kształtowanie wrażliwego etycznie i estetycznie odbiorcy dzieł kultury.
6. Promowanie szerokich zainteresowań humanistycznych i wybitnych uzdolnień młodzieży.

II ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANY NA WSZYSTKICH ETAPACH KONKURSU

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język polski na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

Od ucznia wymaga się znajomości lektur z podstawy programowej oraz tekstów kultury zawartych w wykazie dołączonym do programu wraz z odpowiednimi kontekstami biograficznymi, historycznymi, kulturowymi.

Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami z zakresu:

- **czytania i odbioru tekstów kultury** (odróżniania treści istotnych od drugorzędnych, faktów od opinii, informacji od komentarza, fikcji od prawdy, odkrywania i nazywania sensów dosłownych, przenośnych, symbolicznych, alegorycznych, uniwersalnych);
- **pogłębionej analizy tekstów kultury;**
- precyzyjnego i rzeczowego formułowania pisemnych odpowiedzi, budowania krótkich, spójnych i logicznych wypowiedzi adekwatnych do poleceń;
- formułowania dojrzałych, uzasadnionych sądów, tworzenia komentarza wynikającego z wnikliwej lektury tekstów kultury;
- posługiwania się poprawnym, bogatym językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej, w tym poprawnego stosowania związków frazeologicznych;
- uwzględniania w analizie specyfiki tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatury, filmu, muzyki, sztuk plastycznych (np. plany filmowe, gatunki muzyczne, malarskie);

- podejmowania dyskursu porównawczego, reinterpretowania znanych mitów, symboli w dialogu między tekstami kultury, porównywania funkcjonowania tych samych mitów, motywów w różnych utworach literackich;
- rozpoznawania słownictwa ogólnonarodowego i słownictwa o ograniczonym zasięgu (archaizmy, neologizmy);
- rozpoznawania relacji semantycznych i stylistycznych między wyrazami (synonimy, antonimy, eufemizmy);
- wskazywanie środków stylistycznych i ich funkcji w tekście (zdrobnień, zgrubień, metafor, anafor, apostrof, oksymoronów, hiperboli, epifor, powtórzeń, pytań retorycznych, rymu, rytmu, onomatopei, różnych typów zdań i równoważników, paralelizmu);
- analizy wypowiedzi wielokrotnie złożonych;
- rozpoznawania intencji wypowiedzi (perswazji, prowokacji, manipulacji);
- posługiwanie się ze zrozumieniem pojęciami z dziedziny teorii literatury i wiedzy o kulturze (topos, mit, symbol, parabola, wiersz wolny, biały, sylabiczny, średniówka, przerzutnia, wersyfikacja, styl, stylizacja, antyteza, gatunki i rodzaje literackie, gatunki filmowe i muzyczne);
- dokonywania różnorodnych działań na cudzym tekście (np. streszczanie, parafrazowanie, sporządzanie notatki);
- tworzenia spójnych wypowiedzi poprawnych pod względem językowo-stylistycznym w formie dłuższej i krótszej, np. dedykacji, streszczenia, notatki prasowej, hasła słownikowego i encyklopedycznego, tekstu reklamowego, opisu sytuacji, dzieła sztuki, przeżyć wewnętrznych, charakterystyki postaci filmowej, literackiej lub rzeczywistej, charakterystyki porównawczej, recenzji, rozprawki, eseju, listu, artykułu publicystycznego, przemówienia;
- znajdowania w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązań do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazywania przykładów mieszania gatunków i wyjaśniania sensu takich działań artystycznych.

III TEMAT PRZEWODNI KONKURSU W ROKU SZKOLNYM 2013/2014:

Skąd przychodzimy? Dokąd zmierzamy? Kim jesteśmy?

TEKSTY KULTURY, KTÓRYCH ZNAJOMOŚĆ WYMAGANA JEST NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU:

I ETAP (SZKOLNY)

Znów wędrujemy ciepłym krajem, malachitową łąką morza (Krzysztof Kamil Baczyński)

1. Parandowski Jan, *Mitologia* (mit o wyprawie Argonautów, mit o Dedalu i Ikarze, mit o wojnie trojańskiej), Wydawnictwo Puls, Warszawa 1992.
2. Parandowski Jan, *Przygody Odyseusza*, Nasza Księgarnia, Warszawa 2011.
3. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu* (podróż Izraelitów do Ziemi Obiecanej), Wydawnictwo Święty Paweł, Radom 2008 lub Wydawnictwo Pallotinum.
4. Verne Juliusz, *W 80 dni dookoła świata*, Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2012 lub Wydawnictwo Nasza Księgarnia 2000.
5. Tolkien John Ronald Reuel, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2011.

6. Cervantes Saavedra Miguel de, *Don Kichot z Manczy*, Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 1999.
7. Szymborska Wisława, *Przed podróżą* [w:] Szymborska Wisława, *Tutaj*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2009.
8. PIOSENKA – Grzegorz Turnau, *Znów wędrujemy* (słowa K. K. Baczyński) z płyty *Naprawdę nie dzieje się nic* wydanej przez Pomaton EMI 1994.
9. OBRAZ - Friedrich Caspar David, *Wędrowiec nad morzem mgły* [w:] *Sztuka świata*, tom 8, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1996.
10. FILM - „Hobbit. Niezwykła podróż”, reż. Peter Jackson (2012).

II ETAP (REJONOWY)

Każdy z nas jest Odysem,/ Co wraca do swej Itaki (Leopold Staff)

(na tym etapie obowiązują opisane wymagania oraz znajomość tekstów kultury z etapu szkolnego)
Ponadto:

1. Homer, *Odyseja (Pieśń XVII, XXII, XXIII)*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1990.
2. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Przypowieść o synu marnotrawnym, Ewangelia według św. Łukasza 15,11 – 15,32)*, Wydawnictwo Święty Paweł, Radom 2008 lub Wydawnictwo Pallotinum.
3. Mickiewicz Adam, *Pan Tadeusz (Księga I Gospodarstwo, Epilog)*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1981.
4. Sienkiewicz Henryk, *Latarnik*, Wydawnictwo Greg, Kraków 1999.
5. Staff Leopold, *Odys*, [w:] Staff Leopold, *Dziewięć muz*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1958.
6. Kawafis Konstandinos, *Itaka* [w:] Kawafis Konstandinos, *Jeżeli do Itaki wybierasz się w podróż...*, wiersze wybrane w przekładzie Antoniego Libery, Wydawnictwo Znak, Kraków 2011.
7. PIOSENKA – Edyta Geppert, *Prawdziwa historia Odyseusza*, (sł. Marek Dagnan) z płyty *Prawdziwe historie*, (1991).
8. OBRAZ - Rembrandt van Rijn, *Powrót syna marnotrawnego*, [w:] *Sztuka świata*, tom 7, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1994.
9. OBRAZ - Bosch Hieronim, *Syn marnotrawny*, [w:] *Sztuka świata*, tom 5, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1992.
10. FILM - „Wszystko za życie”, reż. Sean Penn (2007).

III ETAP (WOJEWÓDZKI)

Wędrówką jedną życie jest człowieka (Edward Stachura)

(na tym etapie obowiązują opisane wymagania oraz znajomość tekstów kultury z etapu szkolnego i rejonowego)

Ponadto:

1. Parandowski Jan, *Mitologia* (mit o Orfeuszu i Eurydyce), Wydawnictwo Puls, Warszawa 1992.
2. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu* (przypowieść o miłosiernym Samarytaninie, Ewangelia według św. Łukasza 10,25 – 10,37), Wydawnictwo Święty Paweł, radom 2008 lub Wydawnictwo Pallotinum.
3. Saint-Exupéry Antoine de, *Mały Księżę*, tłum. Jan Szwykowski, Wydawnictwo Muza, Warszawa 2008.
4. Hemingway Ernest, *Stary człowiek i morze*, Wydawnictwo Muza, Warszawa 2005.
5. Herbert Zbigniew, *Podróż* [w:] Herbert Zbigniew, *Elegia na odejście*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1993.
6. Herbert Zbigniew, *Przesłanie Pana Cogito* [w:] Herbert Zbigniew, *Pan Cogito*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1998.
7. Miłosz Czesław, *Rzeki, Tak mało* [w:] Miłosz Czesław, *Wiersze wszystkie*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2011.
8. Stachura Edward, *Wędrówką jedną życie jest człowieka*, [w:] Stachura Edward, *Wiersze, poematy, piosenki, przekłady*, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa 1984.
9. PIOSENKA - Młynarski Wojciech, *Idź swoją drogą* – piosenka, słowa: Paul Anka, tłumaczenie: Wojciech Młynarski, wykonanie: zespół Raz, Dwa, Trzy z płyty: Raz, Dwa, Trzy – Młynarski, Warner Music Poland 2007.
10. OBRAZ - Gauguin Paul, *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?*, [w:] *Sztuka świata*, tom 9, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1996.
11. FILM - „Życie Pi”, reż. Ang Lee (2012).

IV LITERATURA POMOCNICZA DLA UCZNIA

1. Kopaliński Władysław, (1985), *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa, PIW.
2. Boruc I., Sprengel H., Werkowska E., (2006), *Tablice Polonistyczne*, Gdańsk, Wydawnictwo Podkowa.
3. Bernacki M., Pawlus M., (2005), *Słownik gatunków literackich*, Wydawnictwo Park.
4. *Podręczny słownik terminów literackich* pod redakcją Janusza Sławińskiego, (1996), Warszawa, Wydawnictwo Open.
5. *Sztuka świata*, t. 5, 7, 8, 9 (1992-2007 lub 2002-2009), Warszawa, Wydawnictwo Arkady.
6. Kopaliński Władysław, (1990), *Słownik symboli*, Warszawa, Wiedza Powszechna.
7. Płazewski Jerzy, (2008), *Język filmu*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa.

